

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Садарина

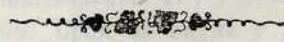
ШКОЛСКИ ЛИСТ

ЗА ГОДИНУ

Школарске вести.

1863

VII. ГОДИНА.

Садржай.

I. Синодски предлог о срб. основ. школама, стр. 1, 17, 33 и 49. Саборска заключения о срб. основ. школама стр. 65 и 81.

II. О изображаваню учителя 5 и 23; Учитель треба свудецу на оку да има 70. О дошаптиваню по школама 8 и 26. Изясненїѣ псалма 86. стр. 11.

III. Како се поступа са рачунальком 39 и 51, и додаток о поступку са рачунальком 86.

IV. Основне школе у Баварской 58 и 73.

Школске вести.

О ШКОЛИ. Основна школа : у Новом Саду 48; у Сомбору 64; Усамљѣне школе и конфесия 95; Основна школа у Швайперской 30; у Неаполю 48. Девочка школа : Шивалька у нѣой 95. Недельна школа : Земљоделска 30; нега челе 61. Главна школа : Месечни испити на нѣой 14. Земљоделска школа 68; Нова школа 31; Шегртска школа 46; Занатлиска школа 95; популарне лекциѣ у нѣой 68; национална економия у нѣой 62; Трговачка школа 62; Гимнасия и Реалка : срб. гимнасия у Н. Саду 68; популарност наука на гимнасияма и реалкама 62. Православни школски фонд 15 и 69.

СТАТИСТИЧНИ ПОДАТЦИ : о срб. школи у будимской дивцези 28, у бачкой 29, у темишварской 47, у вршачкой 47, о срб. основној школи у Аустрии 68. Срби на науци у Угарской 80. Стипендиѣ за правосл. ђаке 95.

О УЧИТЕЉИМА : Учительске скупштине 46, питаня на скупштинама 62. Петициѣ учителя 30, Отиличия 14, Учительска слава 14, Найстарији учитель 30.

Учительске удовице и сироте 13, и 31 фонд на помоћ учительских удовица и сирота 31, удовички дом 31.

ОГЛАСИ: Распис награда 31. Наградоносна дела 48. Оглас књига 32.

ШКОЛНЕ ВЕСТИ

О ШКОЛИ Основна школа у Новом Саду 48; Комерцијална школа 64; Училиште школе и коледжа 65; Основна школа у Шабацу 66; Основна школа у Новом Саду 67; Основна школа у Новом Саду 68; Основна школа у Новом Саду 69; Основна школа у Новом Саду 70; Основна школа у Новом Саду 71; Основна школа у Новом Саду 72; Основна школа у Новом Саду 73; Основна школа у Новом Саду 74; Основна школа у Новом Саду 75; Основна школа у Новом Саду 76; Основна школа у Новом Саду 77; Основна школа у Новом Саду 78; Основна школа у Новом Саду 79; Основна школа у Новом Саду 80; Основна школа у Новом Саду 81; Основна школа у Новом Саду 82; Основна школа у Новом Саду 83; Основна школа у Новом Саду 84; Основна школа у Новом Саду 85; Основна школа у Новом Саду 86; Основна школа у Новом Саду 87; Основна школа у Новом Саду 88; Основна школа у Новом Саду 89; Основна школа у Новом Саду 90; Основна школа у Новом Саду 91; Основна школа у Новом Саду 92; Основна школа у Новом Саду 93; Основна школа у Новом Саду 94; Основна школа у Новом Саду 95; Основна школа у Новом Саду 96; Основна школа у Новом Саду 97; Основна школа у Новом Саду 98; Основна школа у Новом Саду 99; Основна школа у Новом Саду 100.

WWW.UNILIB

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 1. У Будиму 15. Јануара 1865. Год. VII.

Синодски предлог

о србским основним школама.

1. ШКОЛСКА ДУЖНОСТ. Свако е дете дужно у школу ићи. Та дужност починѣ са 7-ом а свршуе са 12-ом годином детинњом. Изузимљо се само брдовити предѣли у Хрватској и Славонији, где та дужност са годином дана доцније починѣ и доцније свршуе. За то време имаю сва срб. правосл. деца своју основу школу походити и несме ни едно остати, да ону науку неприяи, која е за ову школу законом прописана.

2. ПОДИЗАНЉ ШКОЛА. Свака е обштина дужна едну школу и учителя држати, чим 50 за школу способне деце има. На 100 до 200 такве деце мора имати два учителя, на 200 до 300 деце три учителя, и т. д. на свако сто деце по едног учителя више и толико школски соба и учительски станова.

Места са мањ од 50 такве деце, ако немогу сама за себе, могу у друштву школу држати; ако нису преко по сата удаљна, и ако су путови тако добри, да увек деца лако до школе доћи могу.

Ако су таква места преко по сата раздалеко, онда мора свако за себе своју школску собу имати, и мора учитель деци долазити, а не ова нѣму; ал несме више од три таква места на едног учителя доћи, да деца бар пуна два дана недељно школу имаю. По себи се разуме, да се таквом учителю сталан подвоз дати има.

У местима са мањ од 50 деце, ако немогу ни сама за се, ни у друштву с другим оближњим школу држати, има парох за неку суразмерну награду дотле децу учити, док број деце не порасте, или се фонд ненађе, за издржаванѣ правог учителя.

3. ТРОШКОВИ ЗА ШКОЛУ. Све трошкове за подизанѣ и оправданѣ школски здания, за издржаванѣ и разшириванѣ школа,

за плату као и одређени прилог на пензије учитеља и помоћ учитељски удовица и сирота има обштина из свој собствени приходи да подмиривати, ако већ на то одређени фондова нема, ил у колико ови неби измагали.

4. ШКОЛСКА ЗДАНИЯ И ОГРЕВ. Обштине морају за своје школе собствена zgodna здания имати, зарад кој ће митрополитско црквени савет zgodne планове заједно са припадајућом инструкцијом издати, и ние слободно без допуштенија истог савета та здания дизати.

За сваку школу има се одредити довољан огрев, и тај се има до края Септембра сваке године у школску шупу донети.

Сва на школским зданияма нуждна оправљања (репарације) имају се у време школског распуста предузети и свакако пре почетка школе свршити. Школска здания имају се против ватре осигурати.

5. ШКОЛСКИ НАМЕШТАЈ И ОПРЕМЕ. Школе имају се са нуждним намештајима добро снабдети, као: за учитеља стол столица, орман за чуванје учевне опреме, и довољан број zgodni скамја.

Свака школа мора имати све прописане учевне опреме, као: штице, краснописне прегледалице, земљовиде, иконе за науку гледанја, иконе за библичне приповедке, по једну таблу за рачун и рачунаљку; а главне школе морају још имати и прегледалице за рисање, неке физикалне апарате и удесну библиотеку.

6. УЧИТЕЉСКА ПЛАТА. У погледу на учитељске плате поделоју се обштине на четир класе: села са мањ и са више од 2000 душа, варошице и вароши, у којима се имају учитељске плате тако утврдити, да најмањ изнесу 300 и 350, 400 и 500 фр. а. в. урачунавши у то и депутате и земљ, где их има, оком удесна стана и за тај одређеног огрева ил у име овог накнаде. Узгредни приходи, као: за црквено поянје и т. д. ако где има нерачунају се овамо.

Учитељима се сме плата повисити, а понизити никакво.

7. ИЗДАВАНЈЕ ПЛАТЕ. Плата иде учитељу од оног дана кад службу пријми, а не од оног, кад је наименован.

Плата у готовом новцу издаје се месечно напред, а од депутата, где их има, има се половина из две третине огрева на почетку првог, а естало на почетку другог течаја издати, и то на добру меру и у доброј врсти.

На место земљ, где је има, има се учитељу издати сураз-

мерна новчана накнада. Исто се ово може учинити и са депутатом, али само са саизволенѣм учителя.

Ако би се учителю плата неуредно издавала, то има политична власт на тужбу нѣгову не само заостатак плате, него и због закашиѣног издаваня изашавшу штету утерати.

8. ПРИЛОЗИ НА ПЛАТУ. Да неби учительи места мепяли, има се сваком после сваки десет година службе прилог од 10 процената целокупне плате додати, ако ова неперезази 600 ф. а. в.

Законити е брой деце на едног учителя 80. Ако е више деце, то се има за свако преко 80 награда од 3 ф. а. в. годишнѣ учителю наредити, ал ово иде само до 120 деце, а онда се има још едан учитель са целом платом, или бар помоћник са по плате наредити, и још една школа и учительски стан.

Окром тог ће митрополитско-црквени савет постарати се, да се сваке године неколико премия онима учительима раздаю, кои се особито узотликую учеѣи децу неги воѣа, челе ил свилене бубе.

9. КВАЛИФИКАЦИЯ УЧИТЕЛЯ. На србској основној школи може само онај правосл. Србин бити учитель; кои е србску препаранднију у Сомбору редовно свршио, онде пред одреѣеном комисином учительски изпит са добрим успехом положио и о том сведочбу добио.

Ако би кои предпоменуту квалификацију имао, али за пет год. дана после поменутог учительског изпита без учительске праксе остао, то е дужан поново и то само практичан учительски изпит пред истом комисином положити и сведочбу о том показати.

И женске могу учительке али само на женској основној школи бити, ако са допуштенѣм митрополитско-црквеног савета јаван учительски изпит за поменуту школу пред горепоменутом изпитном комисином са добрим успехом положе, а притом и достоверне сведочбе покажу, да су веште исту децу и у женским ручним радњама обучавати.

Само у случаю, да неби тако способни лица било, могу и друга манѣ способна али само за привремене и од нужде учительѣ постављени бити, а сва таква места сматраю се дотле за у-празниѣна, и имаю се на крају сваке школске године уредни учительи прописаним путем тражити, док се ненађу.

10. НАМЕШТАНѢ УЧИТЕЛЯ. Члм се кое учительско

место упразни, има местно школско управителство одма својој консисторији званично то јавити.

Консисторија има одма наредбу учинити за привремено суплирант, па онда има расписати стениште путем србски новина, са роком од 4 недеље дана, и то само на крају школске године; и онда изкључивши не довољно квалификоване све остале молбенице заједно са свима сведочбама и приложима дотичној општинској скупштини кандидације ради послати.

Кандидацију односно избор, има та скупштина неизоставно за 14 дана на исти онај начин учинити, као што је за кандидацију односно избор ђакона, капелана и пароха (§ 57 и д. предлога за устројенје црквене општине) наређено.

Учињену кандидацију има црквени одбор одма својој консисторији вратити, другачије ова без кандидације наменује.

Кога општина едногласно избере, тога консисторија без приговора за учитеља наменује; а од кандидата онога, који је најспособнији, и то на исцрпљено писмено изясненје дотичнога школског референта, и шалје наменованје то заједно са дотичним актима митрополитско-црквеном савету до знања, па ако ни овај ништа противу тог нема, или за месец дана нејави, оно консисторија декрет издаје, и уједно дотичној политичној власти прве инстанције то наменованје до знања доставља.

У случају пак, да би при том дотични школски референт другачијег мненја био него консисторија, то има ова сва на то односећа се акта, заједно са својим и школског референта исцрпљеним изясненјем у оригиналу митрополитско-црквеном савету на решенје поднети.

При кандидацији као и при наменовању има се савестно pazити на најспособније, ал уједно и на то, да сродници ни под којим условом као подчинјени код исте школе намештени небуду.

Између компетената ваља на оне особито призрење имати, који законите сведочебе покажу, да су се учећи децу неги вођа, челе ил свилене бубе особито одликовали.

У случају, да наменовани неби хтео исказано место приимити, то има за 14 дана консисторији јавити, другачије губи право за две године дана друго место тражити смети.

Наменованог учитеља има дотична општина доселити, или суразмерну накнаду дати.

11. ПРИВРЕМЕНИ И СТАЛНИ УЧИТЕЉ. Сваки је учитељ најпре привремено намештен, и то; ново наменовани за две,

и други за годину дана, и тек по изтечењу тог времена, кад се својом службом и своим владанјем као добар учитељ засведочио, добива декрет за сталног учитеља у томе месту.

12. ПРАВА И ДУЖНОСТИ УЧИТЕЛЈА. Сви учитељи како му драго намештени били, имају се строго држати прописа, што се тиче њихови дужности према цркви и школи, деци и родитељима, општини и властима.

О тима ће дужностима поособ инструкција изаћи. У главномо су следеће: он је дужан у цркви једну певницу држати, а у школи прописани учени план, метод и часе, и има у случају одсуства то местном школ. управителю напред јавити, и на три дана од њега, а преко три дана од консисторије допуштен је доћи; он има науку вероисповедну сам предавати; има на појављујућа се невалијства дечја особито пазити и зашт само са допуштеним средствима држати; има све власти са пристойним поштовањем предусретати, уопште целим своим спољашњим и унутрашњим животом образац бити деци и народу; а зато су и они сви дужни њега поштовати и подпомагати.

Учителю је допуштено привате давати, али без уштрба прописани школски часова; а никога му се друга радња ма под којим именом била, недопушта.

(Продужиће се.)

О изображавању учитеља.

(Једно питање за ове.)

Ко руку на плуг метне, пак се обзире, тај није припрема за царство Божије. Као што не може онај свог посла свршити, који кад оре стане, пак се обзире; тако неће ни онај, који се ода, да служи вишој идеи, а не уме да се отресе од света, па да се са свом одважношћу и одсудношћу прихвати те више задаће; него као слуга и најмлађник само бојећи се од казних или у страху за оног кором леба своју службу надничарски свршује. Двома господарима не може нико служити. Ко год се више које задаћехвати, тај нека не смеће више очу са њ, и нека ни за чим не гледа, ако ће да постигне намеру.

Сваки, ко је учитељ постао, метнуо је своју руку на плуг; он се дао у службу велике идеје: изобраавања народа. Он се ухватио у коло оне науке и вештине, где се од груби стена извину ликови богова и од урођене способности к обличју Божијем

ово изводи. Учительство је велика наука и већа вештина. Учительство је наука, што ниште од учитеља, да познаје човека, ако оће да га изображава; а само онај познаје човека, ко познаје природу у човеку и човека у природи. Учительство је вештина, што ниште од учитеља, да набрзо опази и позна индивидуалност и својственост свакога ученика свога, па да по томе употреби она обшта правила из науке воспитаня онако, како за сваког поединце треба.

За ову велику науку и вештину није ни близу довољно година две дана приправљаня. Најбољи приправнички заводи покажу пут само, којим се има до цели доћи. А како никој човек не може казати о себи: ја сам своим изображенјем готов, тако ни учитељ, и учитељ најманј, све ако ће најученији и највештији бити; јер је учительство наука и вештина, којој се не довиди края; а зна се, што је ко изображенији собом, тим је и способнији и вештији за изображавање других. Ако ико то се мора учитељ прво извући из помрчине незнаня и слепоће и што је више можно свој поглед разширити; јер што више сам види и зна, то може више не само децу научити и показати им, него и у обштини пробудити дух напредка, и пробудити и оживити снагу, које је основа и услов не само умнога и душевнога, него и телеснога и спољашњег благостаня и напредовања. А нема ништа жалостније, него бити крпа на место вештака, па крпа, кои не поквари чизму или кожух, него душу и живот люди и то читави села, градова и народа. Нема ништа уће од човека својем послу не вешта, кои вит зна шта ни како да изврши оно, што свет и што Бог од њега ишту, те отуда постане не задовољан својим званјем, јер његова душа не живи у ономе. Ал од сви најжалоснији је и заслужује највеће презрењ онај учитељ, кои не гледећи за својим званјем, у којем му сва радост бити има, све тежи за другим, па не задовољан својим лебом ништа већма не жели, по други леб, кои би му више прихода донео. Тај је метнуо руку на плуг пак се обзире; такови доиста није спреман за царство Божије.

Ко је таков нека се брзо окреће лицем к сунцу од којег живот долази, па нека види и позна важност свога званя у целом простору његовомј и познавши нека се дигне, па не обрнује свој посла онако ладно као оно надничар; а надничар је сваки, ко науку или вештину не тера, што његова душа у томе задовољства налази, него само леба ради; чега ради одма се и побатали, чим леб добије. Нека сваки своје званје поштује и нека гледи све дубљ у њега да уће; а учитељ највећма; јер учитељ чим

застане већ е ударно натраг. Не прекидно изображаванѣ себе самога, то е низ ону најглавниа задаћа учитељу.

А ову ће постићи читанѣм и не прекидним сабиранѣм искуства. Књиге и ускуство су учитељима учитељи и изобразачи.

Читанѣ. Учитель, ко ће читанѣм да се изображава, валя да зна шта ће читати. Нис свака књига нѣму од науке. За нѣга су прво оне, коє се на нѣгово званѣ односе, а ту најглавниє антропология (наука о човеку) и педагогия (наука о воспитаню). Она е основа, не само педагогии него и многима другима све најважним наукама; а ова е да га помоћу свои обшти и посебни правила о воспитаню сачува од надничарског и крпарског обавляня свог звания. Овамо спада и история педагогии, да погледом на течай, како се воспитанѣ и како се наука развила, болѣ позна и правила тога и законе живота, па да тим задобие снагу, коя му е нужна, да у своме теретноме званю не клоне. Затим долази она наука, коя учи, како се има са сваким прописаним научним предметом поступати, а уз ню долазе и све оне књиге, коє нам даю материял за те поедине предмете. Овамо спадаю окром прописани за учитель књига и окром још неки други, о коима е у овом листу спомена бивало, још и оба наша школска листа: србски и хрвацки, а коме е можно држати и страни, кои се сви само тим занимлю, да учитељима саобште све новие и лепше появе на полю школе и учитељске науке и вештине.

Али те валя читати, а не само у соби у ормановима или по столовима држати. Са пером у руци валя их читати и сва важниа места у свою књигу бележака убележити, па ове чешће прегледати и повторавати, да неби са остављѣном књигом и садржай нѣзин заборављѣн био. Све што е важниє валя утубити више реда оно читаюћи, и болѣ е едну добру књигу и ствар прочитати и проучити дваред, него две добре едаред; а познато е, да у свакой најбољой као и најлошпой књизи има места, коя се могу и овлаш проћи, а друга се мораю својски читати, нека кроз учити и о њима са свом снагом мислити.

Само онај учитель кои то чини, сме слободно око себе гледати; а сваки други мора се непрестано као незналица стидити, у коєм се стиду најпосле побатали па и пропадне. Не прекидно напредованѣ са својом науком и вештином одржи младост душе, коя е преко нужна ономе, кои оће да одгая младеж и у младежи идући век народа. Чим учитель престане учити, онога е часа побуђавио и уплеснивио се, побаталио се и пропао.

Дошаптиванѣ по школама.

(Едно питањѣ за учителѣ.)

Дошаптиванѣ по школама велико є зло: оно є на велику штету науки; има по децу врло рђаве последице, и знак є врло рђаваго школскога запта. Има га по многима особито девољчким школама тако одомаћено и укоренѣно, да би учителѣ највеће муке имао, док би то искоренио. Нађе се и код гдеког другчиг не лошег учителя, али зато, єр немислећи и не увиђаюћи колико рђави последица по децу то зло има не пази на нѣга, него га као мало важну и не знатну ствар напушта. А има учителя, кои добро увиђаю шта є, али не знаю како — па код најболѣ волѣ не могу, да се тога зла курталишу.

По школама има и други много мањи зала, али су врискавия, и већма у очи упадаю, пак их и невештак одма спази и у много веће зло учителю уписує; а дошаптиванѣ є тише, лукавє, подмуклє, те се лакше у школу увуче и ту са своим рђавим и убитачним последицама као нека тайна шуга и отров овлада, и тек онда се опази, кад се тако укоренило, да га више нє можно истребити.

Још имам придодати, да дошаптиванѣ нє мана и зло на овом ил оном поєдином детету, него обично мана и зло на целој школи науки и запту и єдно од најсигурнии знакова и мерила тога тако, да гдегод дошаптиванѣ затечеш, буди уверен, да ту нема ни науке ни запта, нити ту валя школа ни учителѣ, нити ће валяти деца.

Зато држим ово за єдно од важнии питањѣ за учителѣ и вредно, да га разгледамо. Я нећу ништа да измишлям, нећу ни ново ништа говорити, но само ћу оно да уєдно скупим, што є свакоме познато, когодѣ є пазно на ово.

Овде имамо два питањѣ: єдно є, да прегледамо, коє су зла и зле последице од дошаптиваня; а друго: да прегледамо начине, коима се то зло избећи даде или изгонити, ако се укоренило.

Зала и зли последица од дошаптиваня има двојки: има их по ум, а има по срце детє.

Найгора є последица од дошаптиваня по детєи ум та, што убия развианѣ ума, најпре ономе детету, коєм се дошаптива, али и ономе, кои то чини.

Ум се развиа пажњом и гледанѣм, па представљанѣм, схватанѣм, мишленѣм, расуђиванѣм о стварима, о коима є кад реч.

Што је мањ пажњѣ, тим је неясније представљѣнѣ, па лошије схваћенѣ, мишленѣ и суд. Од пажњѣ зависи јасност и правилност мишленја и расуђенја. А човек нема само у школи мислити и разумјивати, него целога живота; овому је у животу још далеко пуждѣније, и ако чини, далеко користније, ако нечини, далеко пагубније. Зато је дужност школе, даје ове колко год може будити, развијати, снажити; а то чини вештбанѣм. Школа не може ни за кога мислити; то мора сваки сам за се чинити; а ко год пусти и на то се ослони, да други за њѣга мисли, тај је пао и пропао, и никад не доспе у животу онамо, куд размишљајући и оштроумни доспева. Непажња је дакле у школи од врло велике штете по умни развитак дѣти. Не пажљиви, расути и леђи на мишленју остав довека празне главе, блесаст и глуп. А то учини дошаптиванѣм, које онамо својом неваљалом услугом у онај мах умну нерадно злеудно прикрије, а овамо на очигледце иде супрот учитељу, који има разумљивом науком умне даре дѣтије особито разум будити и што више може развијати.

К умним дарима, које школа у дѣци развијати има, спада и памтењѣ, памет, — ова благајница знања, из које разум вади, кадгод му што од средњи знања, представљања затреба; зато је неѣга памтења тако важна задаћа школе, да је неки стављају готово барабар с разумом, и стария је школа више на то шила, да оснажи памтењѣ него разум, то јој је готово једини поса био. И памтењѣ има школа вештбати и изоштриити; а то бива колико даванѣм нове, толико повторавањѣм већ примљѣне науке. Ако ли се повториванѣм занемари, то се и тај дар забатати; али се он уквари и сваки не јасним схваћенѣм науке; а може ли се онде шта јасно схватити, где се непази, него на дошаптиванѣм ослони. И ово је дакле ствар и важна и вредна, да се сваки учитељ савестно на ово обазре па да пази, и да строго иште, да свако дѣте задате умне радѣ само собом израђује. Па ако дѣте зна, да се у овоме не може ни на кога ослонити, но само на своју памет, оно ће се стиснути и пазити, па и потеже ствари запамтити, и потеже задаће свршити умети; а ако зна, да има за леђи ту неваљалу помоћ дошаптача, ово се ослони на то, па неће ни онолико, колико може, да пази и да само размишља; а тим се сав поса и труд школе осусти, те отуд излазећа штета није само та, што дѣте не запамти ствар, него је далеко већа она штета, што се у њѣму тај дар забатати; отуда буду та дѣца лѣна на мишленју, и остану незнала или сакатога знања.

Тако би могли још више зала набрајати, која изтичу из до-

шаптиваня, али држим, да є ово доволно, да свакога свестног и савестног учителя наведе, да сам далѣ размишля; а сад да видио, какве плоде има дошаптиванѣ за дошаптача.

Шта смера дошаптивало? да на не допуштени начин своє другу помогне, а да га учитель не ухвати, дакле да учителя превари. Али, док се о томе бави, дотле и сам себи штету чини, єр ни сам не пази и не мисли о оной ствари, о којој є реч оно-лико, колико би чинио, кад неби на ону превару ишао, него кад би се сам о себи пекао. Дошаптиванѣм шкоди дакле понешто дошаптивало и сам себи, и то веѣма, што чешће и више оно чини. А кад тай обичай сва деца узму, као што є то обично, онда иза-ђе велика гомила штете по умни развитак све деце у тој школи. Чим деца виде, да тай неваляли обичай само єдном за руком пође, одма га неотице прихвате и друга; дошаптиванѣ є при-лепчиво, и како є згодно средство, да заклони непажню и не-знанѣ другога, то увуче сву па и найстрашљивию и найпоште-нию децу у то неваляло коло; па нека є онда учитель колко му драго прилежан, опет ће му деца умно заостаяти и опадати. Пази само и видићеш, да у оной школи, где є дошаптиванѣ об-шти обичай нит има знания, ни извештбаног мишления, расуђиваня, оштроумля, него тупост памети и глупост разума.

Найпоследє: дошаптиванѣ има рђаве последице и по учителя. Ако учитель не мари и не пази, да му деца, кад одговараю и раде сама мисле, него околина: онда он и не познає умно станѣ своє деце; онда он не уме употребити ни средства код сваког детета она, коя су за коє нужна, да их умно развия; онда се люто превари и у оцени деце, и осрамоти се при продукцији са децом, где се оне помоћи не деси. Я сам видио дечии изпита, где су деца на пуно задовољство присутвуюћих на свако пита-нѣ трептила рукама, а оно є сваки одговор био полуясно шуш-канѣ и дошаптиванѣ. Свако одговараюће дете било є само ясно грло єднога или двоице полуясно мислећи дошаптача.

И на ово се дав и више зала по учителя наводити, али нека то сваки за се потражи. А сад да још у кратко прегледамо мор-ална зла од дошаптиваня.

Хотично є дошаптиванѣ увек превара; и то превара, што још варавия средства тражи, да пође за руком. Ту ти є и са-криванѣ и притворство, кадкад и уљски несташлук, да дошап-тиванѣм онога превара, да га изнесе на смей, или да му навуче псовку и бой. А кад се то непоштенѣ укорени у школи, у де-тинству, оно остане и после, па тай и из школе изашавши буде

и остане и у животу варалица, сакривалица, притворница, подмуклијаш и ула.

Има дошаптивана и неотичнога, за кое се не могу сва ова зла рећи, ер не исгиче из намере преваре, него из животности детне; али, почем је свакако преступљиванѣ школскога закона и запта, то је увек зло; и ако ко мисли, да су ово мали преступци, и да се могу прогледати и кроз прсте, вара се; ер ко ту добар стои, да из ови мали преступака школскога реда и запта неће изаћи пре ил после она слабост морална, која ће навести доцније на веће преступке и пропаст.

Уз дошаптиванѣ има још други исто тако неваљали и недопуштени услуга: тако је подметанѣ књиге, да онај чита, или допуштанѣ, да преписује, и свачега другога, ер су деца чудо досетљива, где оће на недонуштени начин једно другоме да памогне, а у исти мах да тога немарног млитавог и тупога учитеља преваре.

Има случајева, где је ова превара договорена и уговорена на међусобну помоћ и замену, а има, где је баш купљена колачима, лебом, воћем и другим стварима, пак ту је још горе. Али и где бива из чисте любви, из сажалења и желѣ помоћи немоћноме, дакле из лешнег побуђења, онет је преступанѣ закона, па тим веће зло, него онамо добро.

Могло би се о овоме још много више говорити и набрајати тма зли последица, али је и ово сувише, да побуди свакога онога учитеља, кой на уму има своју задаћу као учитељ и воспитатељ, да сам далѣ о овом размишља, па да то размишљањѣ на умну и моралну корист своје деце употреби.

(Свршиће се.)

Изясненіе Псалма 86.

Утѣха праведника у животу и на смрти.

Живѣиъ въ помощи вышнѣаго, въ кровѣ Бога негиснаго водворитса, Кои живи у помощи Вышнѣаго, тай ће наставѣи бити у крову (у дому) Небеснога Бога. Ко се у Бога ухва; томе ће Бог бити у помощи.

Речетъ Господеви: Змѣтѣльникъ мой еси и приеѣжище мое, Богъ мой, и оуповах на него. Такав човѣк рећи ће Господу:

Ты си мой одбранитель, и мое приближиште (заклон, утчиште); Ты си мой Бог и на тебе се ухвамъ.

Якво той избавитъ тѣ ѿ скѣти ловчи, и ѿ словесе матежна. Срѣ Тай Господ Бог избавише те ѿ замке ловачке, и из мѣтежа (буне). Бог же праведника избавити од неприятеля.

Плещима своимѣ ѿскнитъ тѣ, и подъ крылѣ егво надѣшисѣ. Плещима своимѣ закрилише те, и под нѣговымъ крилма имаеш поуздану обрану. Бог же ти быти бранитель, онъ же тебе заштитити и сачувати.

Орѣжемъ ѿкъдѣтъ тѣ истина егво. Истина нѣгова обколѣше тебе као штитомъ; Истина Божія тебе же заштитити и сачувати. Бог те оставити неже ни у каквой пужди, ни у каквой бѣди.

Не ѡбудишисѣ ѿ страха ноцимгво, ѿ стрѣлы летѣюща во дни. Нееш се плашити од страве ноѣне, од стреле што лети даню. — Немаш се шта бояти ни у дану ни у ноѣни, ако те Бог чува.

Ѣ вещи въ тмѣ переходѣюща, ѿ сраша, и къса полуденнагво. Немаш се бояти од ствари, коя по тамѣ ходи, од нападѣна (настрѣна) и одъ бѣса полудневнога. Ко се Бога бои, тай ни у поноѣни, ни у подне нетреба да се бои никакве аветиѣ, ни сусрѣта са нечастивима; нетреба да се бои помора, ни смрти, ништи никакве бѣде.

Падѣтъ ѿ страны твоѣа тысяща, и тма ѿдеснѣю тебе; къ тебѣ же приближитсѣ. — Све ако падне нуза те хилѣда, и десѣ хилѣда сѣ десне стране до тебе, али ппак се теби неже приближити, неже ударъ смрти снаѣи онога, кои се Бога буде бою. Праведник се не бои смрти; него смрт спокойно очекуе, и сматра ѣ као прѣлазак са овога свѣта у другій далеко лѣпшии и савршенѣи.

Обаче очима твоима смотрити, и воздѣннѣ грѣшникѣвъ ѡзрити. Да, доиста ѣешъ очима твоима смотрити твою среѣу и видиѣш каштигу грѣшника.

Якво ты Гди ѡповѣданѣи мое. Срѣ Ты си Господе мое ухванѣ; у тебе и у твою милост я се поуздано надам.

Вышнаго положилъ еси прикѣжище твоѣ. — Ты си вышнѣга Бога узео за приближиште; ты човѣче праведный, на Бога си се ослобѣо, па се не бой.

Не прѣидѣтъ къ тебѣ зло, и рана не приближитсѣ тебѣи твоѣмъ. Не же ти приступити никакво зло; и патѣя (мука, ударацъ) неже се приближити твоѣмѣ тѣлу. Никаква несреѣна неже ти се догодити; ни теби ни обиталишту духа твога.

Пакъ Ангеломъ своимъ заповѣсть ѿ тебѣ сохрани ти на всѣхъ пѣтехъ твоихъ. Ер Ангелима своимъ Богъ заповѣда за тебе, да те сахране на свима путовима твоима. Бог е заповедио Ангелима хранительима, да чуваю на стази овога живота оне люде, кои се Бога боє, и кои се стараю да своим добрым владанѣмъ Нѣму угоде.

На рѣкахъ возмѣтъ тѣ, да не когдѣ прѣткнеши ѿ каменъ ногу твою. Ангели ће тебе на рукама носити да какогодѣ не подтакнеши о камен ногу твою. — Ангели чуваће побожнога човѣка, да неспрѣши.

На аспѣда и василѣска настѣпиши, и попереши льба и змѣя. Ти ћеш на гує и на василѣска (животиноу) наступити, и сгазићеш лава и аждаю. Ты ћеш свако искушенѣ, сваку напаст, свако наводенѣ на зло славно побѣдити, и остаћеш добар и честитѣ, ма те како на зло наводили, само ако се Бога бою, и Нѣга свагда пред очима имао будеш.

Пакъ на ма дупова и избавлю ѿ: покрыву ѿ, пакъ позна има мое. Бог говори: „Зато што се праведник на Мене ухва, я ћу га избавити, заклонићу га, ер он мое име познає.

„Воззовѣтъ ко мнѣ и ђуслышѣ его.“ Кад ме год он призове, кад ми се год узмоли, я ћу га саслушати“

„Ѣз нимъ емь вѣ скорки, измѣ его, и прославлю его, долготю днѣи исполню его, и ѣблѣ емѣ спасеніе мое. — С нѣиме сам кад е у невољи, я ћу га избавити, и славным учинити; я ћу га дугим животом усрећити, и показаћу му мое спасеніе; даћу му да види мою помоћ.“ — То све говори Бог праведнику преко пророка и цара Давида.

Школске вести.

УЧИТЕЉСКЕ УДОВИЦЕ. Државно министарство издало е зарад учитељски удовица у Крањској (9. Ауг. 1864, бр. 5680) следећу наредбу:

По §. 297. школскога устава (Politische Schulverfassung) и томе придодатим доциним наредбама припада учитељским удовицама ако су сироте, и ако су њиови мужеви само три године као стални учитељи намештени били, онде означава годишња помоћ од 50 фр. а. в. и то има давати она општина, у којој е исти учитељ на последку служио, и има се ово као и сваки други општински терет и општинска дужност сматрати, пак из општинске касе издавати, ван ако школу не издржава општина. Може ли иста удовица сама себи шта заслужити пѣд не, непи-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

тасе; а за спроту има се свака она сматрати, ако ли нивава ипавна нема, оу кот би сигурнога прихода вука, али ако е ипавъ тако ма-помоћ. Ако би иста уловина уловяла какову помоћ из ненанонягога фогла, ни то се нема амо рачувати, него још се има и поред те гор-пожнута издавати. Исто се тако има пресудивати и спротива учител-ски спрота. Све општине, кое су дужне икоду издржавати ипаво у по-глау на врло жалостно стањъ учителски уловина и спрота нареду ову строго пазити и испуинити.

МЕСЕЧНИ ИСПИТИ НА ГЛАВНОЈ ШКОЛИ. Наместничество у кракову изаго е прошле год. сечељу нареду:

Да би наука и воспитанъ леце на главних школама још лепшиа успехом пошта, врад е нужино, да се на тим школама држе испити на краю сваког месеца. Ови испити ипаво се држати у присуству упра-внела вар по подана у свакој каси, и има управнелъ точно из-виини равно учителъ и успех леце у свакој повоной прописаной наупи као и у зану и воспитану, чега ради има сваки учителъ спредити све пописе свое и све писмене радъ леце тога месеца.

По свршеном испиту има се држати конференция, и на по ипаво допи сви уочини учителъ, да се разоворе и носељуто: о плану и о начину учена, о сршеним предметима, у потребним књигама и сред-ствама, о успеху свакога поединца учела и осталима науке и шкоде учиљима се предметима, да би се тим учења и учиљима единакост у обучавану и држану леце, и евожом сагласном радном учителъ ипаво предно прет шкоде.

На сваки науча потребно и користно е, да при конференцияма присуствую и други учителъ и народи, и ако е у месту и учстник-гуљани школа наизападет, али да се што више можно избегаваю све переконие и да седанце те глау лик испроста пригледокота и брат-скога саопштавана, причаваана и светована; те зато се немораво ни записиници наситно волити, но само бележке, кое има управнелъ нара-вено на сршестку сваке подгодине доцниной конференция подисити, а конференция те комоу у нѣи крѣп епаво на оне предмете евоине неведеу чинити и ома о томе наместничество известити.

ОТЛИЧНЕ. Нѣт. п. к. Величество изаго е решенъ оу 6-от Нов. п. г. г. Атанасию Мена правосл. народа Рубишевскоког и члана консисторие парчаке за вѣтове гугае око ербски школа у парчакој ипаво отликочавати златним крстом за заслуге е крѣном.

УЧИТЕЛЬСКА СЛАВА. У селу Рубишворофу близу Бега одржана е пре краток времена на побудель овдашнѣга народа и управнелаго широга лепа свечаност у славу овдашнѣм учителю Ант. Минеру, кои у ономо месту ипаво 46 година учителое и кои е све овдашнѣ маже и старие моде као свое баве учис. Црква и школа била е свечано укрѣ-пена и позвана сви учителъ из околине; на кад су наипре у цркви

похвалити свршили, онда су сви скупа старац учитељ под руку са парохом и целим скупштиним народом дошли у школу, где је парох изговорио срдачно слово у хвалу и благодарност старцу учитељу: а општина је спремила част, на коју је и кластернајбуржски прелат једно буренце вина поклатио, и проведен је тај дан у радости како учитеља тако и присутвующих. Слава им и врстеноме пароху и врстној општини тој.

ПРЕПАРАНДИЈА У СОМБОРУ. Прошле год. изашло је из Сомборске препарандије 25 за учитељ спремлјени приправника, и од њи 2 способни за учитељ на главној школи, 5 способни за учитељ на основној и нижим разредима главне школе, 12 способни за учитељ на основној школи и 5 за помоћнике, а 1 је због болести морао у течају год. школу оставити. Од ових било је 5 родом из Будимске, 12 из Бачке, 4 из Темишварске, 3 из Вршачке дијецезе и 2 из Архиепископске. Од њи је 1 пре тога свршио Богословију, 11 по 4 гимнасијале, 3 по 3, и 9 по 2 реалне класе; а училису у 2-ој год. препарандије следеће науке: Катехетику, науку хришћанску, библијну повестицу, црквену повестицу, животописе светих, тумачењ св. еванђеља и апостола, литургију, типик, појанј црквено, појанј хармонијно; педагогију, дидактику и методик у са познавањем садржаја школски књига уз практичну радњу у основној школи, повестицу педагогије и науку о устројству школа, рачун напамет и на табли са облицима земљомерства, србску граматик у са писменим саставцима и повестицом србске књижевности, славенску граматик у, немачку и мађарску граматик у, земљопис, отачаственицу, економију, красопис, рисањ и гимнастику. Г. професори трудилису се озбиљно око изображавања приправника, да ваљани учитељи изађу, и зато су од високог крал. угар. Наместничства похвалне декрете добили. Из тога се види, да се данашњи приправници за учитељско званј далеко бољј спреме него од пре. Темељно изображењ учитеља прва је и најглавнија потреба, ако ћемо да школе и с њима народ у бољј стањ доведемо. Незналице и не изображени учитељи и свештеници упропасте на данашњи дан сваки народ. а особито онај, кој је са другим изображењем помешан. Ово и у одговор Србобрану за нападања на препарандију.

ПРАВОСЛАВНИ ШКОЛСКИ ФОНД. Познато је, да су Вис. Интиматом од 20. Јуна 1813. год. бр. 15274, позване све правосл. општине, да дају на учитељске плате додатак (аукта) по 10 на 100 у правосл. школски фонд, који се у Пешти рукује, и све су се општине одма обећале и обвезале. Али је ово давањ тако не уредно ишло, да се морала ликвидација предузети, и тако је начинило државно књиговодство по налогу Наместничства списак рестауција. засад од три банацке жупаније, а за остале прави се.

По томе списку из кога само извод стављамо обећалесу општине, даде су и остале су дужне следеће суме:

из Крашовачке жупаније обећалесу њих 184 црквене општине ускупа сваке године давати 601 ф. 80 нов. то чини од 1813 год. за 51 годину дана 30691 ф. 80 нов. а дугую до краја Децем. 1864 год.

24818 ф. 25 нов. далесу дакле ускупа 5873 ф. 55 нов. Од год. 1842. ние дошло ни крайцаре отуда.

из темишварске жупание осим вароши Темишвара обећалесу њих 138 црквени община ускупа давати сваке године 515 ф. 34 нов. то чини до края Дец. 1864 год. 26282 ф. 34 нов. а дугую 18753 ф. 30½ нов. далесу дакле ускупа 11529 ф. 3½ нов. Од год 1847 ние дошло отуда ништа више!

из торонталске жупание осим кикиндскога дистрикта обећалесу њих 66 црквени община давати годишнѣ ускупа 321 х. 31 нов. то чини за 51 годину 16386 ф. 81 нов. а дугую до края год. 1864. свега 5043 ф. 29 нов. издалесу дакле 11343 ф. 52 нов. Плаћалесу неке и за лайнску годину.

из кикиндског дистрикта обећалесу њих 10 община давати годишнѣ ускупа 91 ф. 10 нов. чини свега за 51 год. дана 4646 ф. 10 нов. а дугую само 95 ф. 29 нов. издале су дакле 4550 ф. 81 п.

Ове списке послало е В. Наместиштво дотичним жупанијама са тим налогом, да се рестаџице покупе, и то: суме мањ од 100 ф. у готовом новцу, а за оне преко 100 ф. да могу общине издати и облигацие са 6 на сто, ако немогу платити.

Овом приликом приметило е В. Наместиштво, да е едини кикиндски протопресвитерат у реду, кои нема рестаџица окром за текућу годину, и зато е изявило проти кикиндском Г. Павлу Влаховићу за ову његову ревност и тачност путем темишварске консисторие своју признателност.

Приметбе. У крашовачкој жупанији обећао е највише Лугош, и то 42 ф на годину, ал неплаћа од 1826 и дуг износи 1638 ф. за Лугошом највише е обећала община Бошняк 10 ф. 50 нов. Монтан Саска 8 ф. 40 нов. Крпча и Фачет свака по 5 ф. 4 нов. а остале све мањ, највише њих по 2½ ф.

У темишварској жупанији највише е уписало Липово, 63 ф. ал неплаћа од г. 1818 и дуг износи 2961 ф. за њим долази Вршац са 22 ф. 68 нов. ал дугуе од 1846 свега 412 ф. 2 нов. Чаково са 9 ф. 66 нов. дугуе од 1829 свега 344 ф. 82 нов. после има 3 общине са 6½ ф. 12 общ. са 5 ф. и 4 нов. а остале су све мањ, и овде их е највише са 2½ ф.

У торонталској жупанији највише е подписао В. Семиклуш 25 ф. 20 нов. а дугуе од 1846 свега 455 ф. 70 нов. за њим В. Бечкерек са 18 ф. 90 нов. дугуе од 1855 свега 185 ф. 85 нов. онда Бечей са 12 ф. 60 нов. дугуе само за прошлу годину; Модош са 8 ф. 40 п. дугуе 89 ф. 88 нов. после има 3 общине свака са 7 ф. 14 нов. 3 са 6 ф. 30 нов. 13 са 5 ф. 4 нов. а остале су мањ.

У кикиндском дистрикту даје највише Кикинда и то 23 ф. 10 нов. Карлово 14 ф. 70 нов. Меленци 12 ф. 60 нов. Мокрин 10 ф. 50 п. Франџво 8 ф. 40 п. Кумани 6 ф. 30 п. Башанд 5 ф. 4 п. Остале су мањ; дугуе само Франџво и Јозефово за прошлу годину, а друге су све платиле.

Лист овај излази месечно дваред: сваког 15 и последнѣг.

Кошта заедно са додатком 4 фр. а додаток сам 1 фр. на год.

Изд. и уређуе Др Ђ. Натошевић. — Штампa краљѣв. угар. свеучил. печатниѣ.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ОГЛАС

И ПОЗИВ НА ПРЕДПЛАТУ.

У школском листу излазило је досад окром чланака за учитељ и старије по нешто наменљиво и деци. Али како је у онима чланцима и бивало и мора да буде по нечега, што није за децу, то ће се одсада обоје ово давати одлучено тако, да ће оно, што је за децу излазити на особ у додатку уз школски лист и то на крају свакога месеца на табаку и може се на њга самог предбронти са 1 фр. на годину.

Сваки од Г. Предбројника на лист добиваће и додатак, зато остаје цена како је била, само ће од месечно одређена три табака два бити искључиво за старије и излазиће одсада свакога 15-ог и последњег.

Овом се приликом поново јавља, да ће она Г. Предбројници, кои су лане за целу годину платили добивати лист још и до пола ове године, зато, што лане није више по само 18 бројева изашло.

Поново се умољава, ако би коме лист дошао, ко га није рад држати, да га одма врати, али са истом повезом.

уредништво.

Школскога Листа